

Siegfried in het concertgebouw op 25 november 2023

door Lex Boeken

***Siegfried* staat bij vele muzikliefhebbers bekend als de opera met de twee zwakke aktes en de sterke derde. Dirigent Karina Canellakis trok zich daar gelukkig weinig van aan en ging dit unieke werk bijna gulzig en toch beheerst te lijf. Zij leidt zelfbewust, toch voldoende rustig, genuanceerd, intelligent en met een klein maar duidelijk hoorbare portie opstandige puber van vroeger dat nu vertaald lijkt in een aanstekelijke geestdrift.**

‘Weinig’ en ‘bijna’ schreef ik, want de volbloed theatrale opwinding, het gloeien, kolken en resoneren, kwam pas in de derde akte, waar zij niet meer automatisch steunde op vooral de klankschoonheid van b.v. Janacek, waar ze zo vertrouwd mee is. Ze leek bijna vier uur lang iedereen mee te slepen: het Radio Filharmonisch orkest dat zoals altijd is te herkennen aan alert, flexibel spel met de zo typerende groefrijke definitie en ook alle acht solisten, die overigens wel met grote zorg waren uitgezocht, terwijl er notabene drie vervangers waren, namelijk de vertolkers van Siegfried, Brünnhilde en Alberich. Kwamen deze gouden grepen door de casting van Christian Carlstedt of ook door internationale contacten van Canellakis?

De uitvoering stond te boek als concertant maar zat vol met veelzeggende theatrale nuances, vaak kleine maar soms ook grotere. Vrijwel alle zangers hadden een groot dynamisch bereik van pp tot ff en dat is op zich al zeldzaam. Ya-Chung Huang als Mime leek zich niets aan te trekken van een zekere Duitse traditie om deze rol vooral verongelijkt te zingen met vaak stroeve en nauwelijks veranderende intentie. Het leek daarentegen meer op wat ik de Engelse school zou willen noemen, bij ons bekend van Graham Clark uit de tweede Ringcyclus van Haenchen en Audi of Thompson uit het team van Spanjaard en McDonald uit Enschede. D.w.z. het was een lekker grillige combinatie van een speel- en een karaktertenor, hoewel er maar weinig gelegenheid in de partij zit voor het laatste. En verder was deze Mime wel degelijk verongelijkt, maar bracht dit zo gevarieerd en gemengd met veel flemen, komische passages en een enkele verontrusting dat verveling bij de toeschouwer ver wegbleef. Clay Hilley als Siegfried scheen wel twee keer zoveel te wegen als de ranke Huang en gedroeg zich tot en met het applaus als de Übermensch van de grote zaal met het belangrijke verschil dat hij zich regelmatig inhield zowel vocaal als theatraal. Bijvoorbeeld toen hij plande hoe hij de draak Fafner zou doden en zelfs ontroerend toen hij besepte dat Brünnhilde hem in de derde akte op de valreep het vrezen had geleerd. Blakend van macho zelfvertrouwen stak hij aan het begin van de eerste akte van wal – hoe houdt de man dat vol, was mijn eerste reactie want hij klonk niet meteen als een dramatische tenor – en zette een echte, maar in uiterste instantie toch genuanceerde held neer al kwam de bravoure steeds terug behalve – en dat was wellicht onvergetelijk – in de scène met Brünnhilde.

Brünnhilde (Daniele Kohler) en Siegfried (Clay Hilley) – Foto: Trouw (©Foppe Schut)

De ‘Wanderer’ door Iain Paterson was geen dramatische bariton maar een bas-bariton en anders dan bij de andere baritonrollen buiten *Rheingold*, *Walküre* en *Siegfried* vind ik dat vaak jammer omdat het machtige, indrukwekkende wat loeiachtige geluid van de dramatische bariton zo voortreffelijk past bij het oerpersonage dat Wotan/Wanderer is. Paterson ging voorzichtig met zijn stem om, zat zo nu en dan dicht bij het spreken, maar bewaarde steeds met succes een portie autoriteit voor de vele sleutelmomenten.

Alberich door Craig Colclough, was hoorbaar een broer van Mime hoewel hij zoals terecht gebruikelijk door een karakterbariton gezongen werd. De vertolker legde een mooie nadruk op een mengsel van haat en angst dat samen met bijna constant spel veel indruk maakte. Tobias Kehrer in de rol van Fafner heeft een schitterende bas en imponeerde daarmee zonder tot een standaard loeien te vervallen. Hij begon te zingen rechts naast het orgel en door een koker, dan op zaalniveau naast de linkerkant van het podium waar Siegfried naar hem luistert om daarna via de trap boven te komen alwaar hij heel dicht bij deze staand door hem in het hart werd gestoken. Gloria Rehm deed de lichte en slanke ‘Waldvogel’ vanaf de punt van het rechter balkon en dat was een heel goede rol- en locatiekeuze. Wat biedt de grote zaal van het concertgebouw toch een grote keuze aan opstellingen. Judith Kutasi deed Erda en had daar de stem en de voordracht voor al had het nog iets minder standaard menselijk kunnen klinken.

*De Waldvogel (Gloria Rehm) vanaf het balkon - Foto: De Nieuwe Muze
(©Foppe Schut)*

De roodharige Daniela Köhler die zowel krachtig als teder kon zingen, was geëngageerd voor Brünnhilde en ook dat liet nauwelijks wensen on vervuld. Haar ‘Heil dir, Sonne!’ hoor ik nu nog als ik mijn ogen sluit en haar behoedzaamheid tegenover de gretige Siegfried liet ook zo’n indruk achter. Als theaterliefhebber stond ik versteld van alle vondsten, zoals veel heel toepasselijke lichaamstaal – vooral opgeheven armen en plotseling wijzen – soms mimiek en ook uitgesproken langere bewegingen. Als ik het goed begrijp heeft voorstellingsleider Ruth Becker dit samen met de uitvoerenden in goede banen geleid of misschien zelfs meer. Daarom tot slot een mini-opsomming die deze zaterdagmiddag naast alle muzikale schoonheid mede tot een van de tien beste voorstellingen sinds ongeveer 2000 maakte.

Als Mime voor de tweede keer in 1.1 zijn ‘Als zungendes Kind zog ich dich auf’ aanheft, raakt Siegfried zo geïrriteerd dat hij wel zes meter naar rechts struint en zich omdraaiend steun van het orkest wil afdwingen, dat natuurlijk niet reageert.

Mime kijkt in het begin van de 2^e akte al weglopend naar links onderaan de trap ineens om, met als intentie dat Siegfried misschien van mening is veranderd.

De Wanderer die in 1.2 al geniet van zijn komende overwinning in de weddenschappenserie als Mime bij zijn derde raadsel niet de vraag stelt wie Nothung nu opnieuw zal smeden. Alberich die in akte 2 met gebogen gestalte en hoofd gehaast opkomt bang dat hij te laat zal zijn om de ring te grijpen. En Siegfried die – als ik het goed zag vanaf mijn plek – in de laatste scène de midden op de eerste rij zittende Brünnhilde steeds behoedzamer naderde en helemaal voor op het podium een stutpaal van het bekende rode koord, dat permanent in de zaal het podium begrenst, z.g. open sneed door te doen alsof dat haar harnas was, dan ineens schrok: ‘Das ist kein Mann’ om daarna van nogal vooruitstrevende lichaamstaal plotseling te vervallen tot een diep treffende schroom. En dan waren er nog de vele kleine nuances van de inmiddels op het podium aanwezige maar expres ver van Siegfried af staande Brünnhilde die aanvankelijk maar niet kon wennen als ex-Walküre door hem veroverd te worden. Zij die de afloop van de Ring kennen, weten al hoe dit af gaat lopen. ‘Leuchtende Liebe, lachender Tod’. Ja, inderdaad.